

اسباب کشتی «داوطلبانه»ی اجباری اسرائیل در صدد اخراج فلسطینیان است

کایا بومان*

ترجمه‌ی کوشیار پارسی

شهر غزه، ۴ ژوئن ۲۰۲۵

©Abdalkem Abu Riash / Anadolu / ANP

دولت اسرائیل در حال برنامه‌ریزی برای ایجاد یک «دفتر مهاجرت داوطلبانه» است که تضمین می‌کند فلسطینیان «داوطلبانه» نوار غزه را ترک کنند. این خلاف قوانین بین‌المللی است، اما بسیاری از اهالی غزه چاره‌ی دیگری نمی‌بینند. «می‌دانم که در سودان هم گرسنه خواهم ماند، اما حداقل به‌دست اسرائیل بمباران نخواهم شد.»

شَدی مفید‌العریر^۱ در ۷ اکتبر ۲۰۲۳ در هتلی در شهر حيفا در اسرائیل کار می‌کند. همسر و سه فرزندش در آن زمان در شجاعیه در غزه زندگی می‌کنند و با پولی که شَدی در حيفا به دست می‌آورد، خانواده برای بازسازی خانه‌ی تخریب‌شده قبلی خود پس‌انداز می‌کنند. شَدی می‌تواند هر چند ماه یک‌بار به دیدار خانواده‌اش برود، بارِ بعد قرار است ۱۰ اکتبر باشد. اما در ۷ اکتبر، افراد حماس از حصار بین نوار غزه و جنوب اسرائیل عبور می‌کنند، ۱۲۰۰ نفر را می‌کشند و ۲۵۰ نفر دیگر را می‌ربایند. همان روز، اسرائیل بمباران گسترده‌ی غزه را آغاز می‌کند و دو روز بعد، همه‌ی کارگران فلسطینی در اسرائیل اجازه‌ی کار خود را از دست می‌دهند.

مدیرِ شَدی به او توصیه می‌کند که در یک اتاق خالی هتل پنهان شود. او روزها آنجا منتظر می‌ماند. مرزهای غزه بسته است، او نمی‌تواند پیش خانواده‌اش برگردد و به‌سختی جرأت می‌کند در اتاق هتل را باز کند. او از دستگیری یا حتی کشته شدن می‌ترسد. از مدیرش می‌پرسد که آیا می‌تواند با تاکسی به خاک فلسطین برود، اما به دلیل ایست‌های بازرسی فراوان اسرائیل، این گزینه امکان‌پذیر نیست. بنابراین مخفیانه فرار می‌کند. در حالی که زیر جعبه‌های سبزیجات در یک کامیون پنهان شده است، به‌طور قاچاقی به شهر نابلس در کرانه‌ی باختری می‌رود. از آنجا به شهر فلسطینی رام‌الله سفر می‌کند.

من در آوریل ۲۰۲۵ در هتل رتنو در رام‌الله با شَدی آشنا شدم، جایی که به او اجازه داده شده در ازای انجام کارهای ساختمانی هتل، اقامت رایگان داشته باشد. در لابی هتل صحبت کردیم. روی مبل‌های چرمی قهوه‌ای نشستم و قهوه‌ی عربی غلیظی نوشیدیم. شَدی خسته به نظر می‌رسید، زیر چشمانش گود رفته بود و موهایش بیشتر از عکس‌های قبل از جنگ که در تلفن‌اش به من نشان داد، خاکستری شده بود. همسر و فرزندانش را دیدم، سه پسر که دقیقاً شبیه او بودند. به گفته‌ی شَدی، آنان از زمان شروع جنگ سیزده بار مجبور به نقل مکان شده‌اند. چندین بار در اردوگاه‌های چادری

در مرکز و جنوب نوار غزه زندگی کرده‌اند، اکنون به شمال، در بیت لاهیا، برگشته‌اند و بالاخره دوباره در یک خانه‌ی واقعی زندگی می‌کنند. اگرچه مجبورند آن خانه را با ده‌ها نفر دیگر به اشتراک بگذارند.

شَدی می‌گوید: «همسر و فرزندانم گرسنه‌اند، قیمت یک کیسه‌ی بزرگ آرد حالا بیش از نیمی از حقوق ماهانه‌ام است.» او مدام با خانواده‌اش تماس می‌گیرد، اما اغلب اینترنت یا تلفن ندارد. «وقتی جواب نمی‌دهند، همیشه می‌ترسم که اتفاقی افتاده باشد. گاهی اوقات روزها با آنان صحبت نمی‌کنم.»

بیشتر نفر از اعضای خانواده‌اش کشته شده‌اند و خانه‌اش ویران شده است.

این اولین باری نیست که شَدی خانه‌اش را از دست می‌دهد. او با تماس چشمی اندک، با جریانی یکنواخت از کلمات و در عین حال به‌وضوح احساساتی، تعریف می‌کند که چگونه خانه‌اش همراه خانه‌های عموهایش در همسایگی، زمان جنگ غزه در سال ۲۰۱۴ به وسیله‌ی ارتش اسرائیل منفجر شد. شَدی سال‌ها را صرف بازسازی خانه کرد. او آهی می‌کشد و می‌گوید: «وقتی در سال ۲۰۲۲ ویزای کار اسرائیل را گرفتم، فکر کردم بالاخره می‌توانیم زندگی جدیدمان را شروع کنیم. می‌توانیم برای ساخت خانه‌ی جدید پس‌انداز کنیم، پول برای مصالح، مبلمان و سایر مایحتاج وجود داشت. فکر می‌کردم در امان هستیم و به سمت زندگی بهتری می‌رویم.»

شَدی دیگر به آینده‌ای در سرزمین‌های فلسطینی اعتقادی ندارد. او می‌خواهد نزد خانواده‌اش بازگردد و غزه را با آنان ترک کند. اما چگونه؟ مرز با اسرائیل و هم‌چنین با مصر کاملاً بسته است و تقریباً هیچ‌کس نمی‌تواند ویزا بگیرد. در ژانویه، شَدی وقتی رئیس‌جمهور ترامپ برنامه‌های خود را برای غزه ارایه کرد، امید تازه‌ای پیدا کرد. همه‌ی فلسطینیان باید به کشورهای دیگر «جابه‌جا» شوند. رئیس‌جمهور از کشورهایی مانند سودان، سومالی‌لند و سومالی نام برد و اکنون گزارش‌هایی نیز وجود دارد مبنی بر این که رئیس‌جمهور در حال کار بر روی طرحی برای اخراج دایمی یک میلیون فلسطینی به لیبی است. تاکنون هیچ کشوری آشکارا نگفته است که می‌خواهد همکاری کند و فلسطینیان را بپذیرد. اکثر واکنش‌ها پر از نابوری است: بیرون کردن همه‌ی فلسطینیان از غزه؟ این که هرگز اتفاق نخواهد افتاد.

کشورهای عربی این طرح را «تهدیدی برای ثبات منطقه‌ای» می‌نامند و حتی متحدان اروپایی - که اغلب در مورد غزه سکوت می‌کنند - از آن انتقاد می‌کنند. بایربوک، وزیر امور خارجه‌ی آلمان، گفت که نوار غزه متعلق به فلسطینیان است، استارمر، نخست‌وزیر بریتانیا، بر اهمیت راه‌حل دو کشوری با غزه به‌عنوان بخشی از کشور فلسطین تأکید کرد و دولت فرانسه این طرح را «خطرناک برای روند صلح» خواند. گوترش، دبیرکل سازمان ملل، آن را پاکسازی قومی نامید و کارشناسان نیز با این نظر موافقت کردند.

ماریکه دهون،^۲ دانشیار حقوق جزای بین‌المللی، در ماه ژانویه گفت: «این پاکسازی قومی و کاملاً مغایر با قوانین بین‌المللی است».

اخراج اجباری کل یک گروه جمعیتی مجاز نیست، قانون جزای بین‌المللی در این مورد واضح است. اما دولت راست افراطی اسرائیل، که مدت‌هاست آشکارا از پاکسازی قومی فلسطینیان حمایت می‌کند، از اظهارات ترامپ الهام گرفت و در ماه مارس پیشنهادی برای اجرای طرح اخراج ارایه داد. سپس کابینه به نفع راه‌اندازی «دفتر مهاجرت داوطلبانه» به‌عنوان بخشی از وزارت دفاع رأی خواهد داد. فلسطینیان می‌توانند در «دفتر مهاجرت داوطلبانه» ثبت‌نام کنند تا غزه را ترک کنند و در کشورهای ثالث اسکان داده شوند. آنان از حقوق خود بر زمین صرف نظر می‌کنند و قول می‌دهند که هرگز به نوار غزه برنگردند.

اظهارات ترامپ در مورد «ریویرای خاورمینه» و ویدیوی هوش مصنوعی از «غزه‌ی آینده» با استراحت‌گاه‌های ساحلی و رقصندگان شکم، نمی‌تواند از واقعیت فعلی دورتر باشد و پوچی این طرح را برجسته کند. در حال حاضر، به نظر می‌رسد چیزی بیش از سرابی از یک غول املاک و مستغلات اسلام‌هراس که از کاخ سفید به عنوان دفتر کار استفاده می‌کند، نیست. اما کاملاً مطابقت دارد با رؤیاهای نخست‌وزیر تشنه‌ی قدرت که می‌داند شرکای ائتلافی با جاه‌طلبی‌های توسعه‌طلبانه از او حمایت می‌کنند. اما برای ش‌دی، این سناریو ممکن است تنها راه نجات خانواده‌اش باشد. به محض این که دفتر مهاجرت باز شود، او می‌خواهد ثبت‌نام کند.

«من راه دیگری نمی‌بینم. می‌دانم که در سودان نیز از گرسنگی رنج خواهیم برد، اما حداقل به‌وسیله‌ی اسرائیل بمباران نخواهم شد.»

نعمایوب، ۲۲^۳ ساله، نیز می‌خواهد غزه را ترک کند. من از آغاز جنگ با او در تماس بوده‌ام. او مرتب از زندگی‌اش در شهری که دیگر به‌سختی می‌شناسد، برایم خبر می‌فرستد. گاهی اوقات از شبی که به دلیل بمباران شدید نتوانسته بخوابد، پیامک می‌فرستد. مدت‌ها پیش، او در لحظات شاد نیز پیامک می‌فرستاد: وقتی که آب دوباره وصل شد و بالاخره توانست دوباره دوش بگیرد، یا وقتی که آتش‌بس آغاز شد و بازار برای اولین بار پس از ماه‌ها بازگشایی شد. حالا از او - زن جوانی که با به خطر انداختن جان خود، دستورات تخلیه‌ی بی‌شماری از سوی اسرائیل را نادیده گرفته و در خانه‌ی خودش مانده است - می‌پرسم که آیا می‌خواهد غزه را ترک کند. «دلیلی برای ماندن در اینجا وجود ندارد. هیچ بیمارستانی، هیچ دانشگاهی، هیچ شغلی، هیچ چیز دیگری وجود ندارد. من قبلاً به دنبال فرصت‌هایی در خارج از غزه بوده‌ام.» حتی اداره‌ی مهاجرت اسرائیل، نعما را به‌عنوان یک گزینه می‌بیند. او می‌گوید هر راهی را که جانش را نجات دهد، می‌پذیرد.

«گفتن این برای من سخت است، اما حقیقت است. به خاطر همه‌ی کابوس‌ها نمی‌توانم بخوابم. می‌خواهم از اینجا بروم.»

© AP Photo / Jihad Alshrafi / ANP

اردوگاه موقت چادری در شهر غزه، ۲ ژوئن ۲۰۲۵.

عمار مرتوجه،^۴ یکی از دوستان شدی، نظر متفاوتی دارد. او هم می‌خواهد غزه را ترک کند، اما به‌هیچ‌وجه از دفتر مهاجرت اسرائیل استفاده نخواهد کرد. «من نمی‌خواهم بخشی از پروژه‌ای باشم که فلسطینیان را تحت پوشش 'مهاجرت داوطلبانه' به‌زور جابه‌جا می‌کند.»

عمار با همسر باردار و سه فرزندش در شهر غزه زندگی می‌کند. دختر ۱۳ ساله‌اش هند^۵ دیابت نوع ۱ دارد. با درمان مناسب و رژیم غذایی خوب، از دیابت آزار زیادی نخواهد دید، اما انسولین به‌ندرت در غزه در دسترس است و بسیاری از انواع غذاهای ساده به کالاهای لوکس تبدیل شده‌اند.

به گفته‌ی پدرش، این گاهی سبب می‌شود که هند به کمای دیابتی برود. «اوایل می‌توانستم او را به بیمارستان ببرم، اما اکنون هیچ بیمارستانی وجود ندارد که بتواند او را درمان کند. من تا حد امکان غذا با مقدار زیادی کربوهیدرات و شکر ذخیره می‌کنم. اگر ببینم که او در شرف رفتن به کما است، مقداری شکر روی زبانش می‌ریزم. این کار برای کوتاه‌مدت جواب می‌دهد، اما راه‌حل دایمی نیست.»

عمار ویدیوهایی از هند در حال آزمایش خون او و پسرش یوسف با یک بطری آب بزرگ خالی برای من می‌فرستد. «من منتظر باز شدن مرز رفح هستم. چرا باید به سودان یا لیبی بروم؟ آن کشورها هم بی‌ثبات هستند. من زندگی بدون خشونت در اطرافم می‌خواهم.»

شدی می‌داند که برخی از فلسطینیان نمی‌خواهند از طریق آژانس اسرائیلی آنجا را ترک کنند. می‌گوید الزام به دست کشیدن از حقوق خود در وطن نیز پیچیده است. «مثل خیانت به کشور است، مثل تسلیم شدن.» با این حال، او فکر می‌کند که اگر فرصتی پیش بیاید، تقریباً همه آنجا را ترک می‌کنند. «ما می‌خواهیم بتوانیم در امنیت زندگی کنیم. اگر خانه‌ای در اروپا به ما پیشنهاد دهید، همه آن را می‌پذیرند.»

این موضوع در پست‌های ناامیدانه‌ی رسانه‌های اجتماعی که در آنان فلسطینیان درخواست کمک برای مهاجرت می‌کنند نیز مشهود است. میسره عبید^۶ از شهر غزه در فیس‌بوک از سازمان ملل درخواست می‌کند:

«ما را از این همه مرگ و ویرانی به کشورهای امن منتقل کنید.» و جمال حسن ابوحسن می‌نویسد: «من رؤیای لحظه‌ای را می‌بینم که قبل از این که مرگ به سراغ‌مان بیاید بتوانیم مهاجرت کنیم.»

جابه‌جایی فلسطینیان را نمی‌توان داوطلبانه نامید، چه از طریق باز شدن مرز، چه از طریق پروژه‌ی سازمان ملل یا یک دفتر مهاجرت. هفتاد درصد غزه ویران شده و بیش از نود درصد خانه‌ها به‌طور کامل یا جزئی ویران شده‌اند. بیش از پنجاه هزار فلسطینی در اثر خشونت نسل‌کشی کشته شده‌اند و این تعداد همچنان روزانه در حال افزایش است. ماریکه د هون، دانشیار حقوق جزای بین‌المللی در دانشگاه آمستردام، می‌گوید: «اگر در فضایی زندگی می‌کنید که زندگی‌تان امن نیست و مجبور به فرار می‌شوید، از داوطلبانه بودن صحبت نمی‌کنیم.»

و این حتی فقط مربوط به فرار نیست، بلکه به «جابه‌جایی اجباری» نیز مربوط می‌شود. ترامپ غزه را یک «فرصت املاک و مستغلات»^۷ می‌نامد و وزیر اسرائیلی می‌گویند که می‌خواهند در آنجا شهرک بسازند. بی‌سابقه است که چنین آشکار از پاکسازی قومی حرف می‌زنند. د هون می‌گوید: «این واقعیت که فلسطینیان به‌زودی می‌توانند داوطلبانه برای جابه‌جایی ثبت‌نام کنند، از نظر قانونی هیچ تفاوتی ایجاد نمی‌کند. این فقط قصد پاکسازی قومی منطقه را روشن‌تر می‌کند. حتی اگر کشورها بخواهند با این طرح همکاری کنند، جابه‌جایی فلسطینیان ناگهان قانونی نخواهد شد. اگر فلسطینیان پناهگاهی امن پیدا کنند، بسیار خوب است، اما این موضوع، ممنوعیت آن را تغییر نمی‌دهد.»

سؤال این است که اسرائیل تا چه حد به این موضوع اهمیت خواهد داد. در طول یک سال و نیم گذشته، دولت نتانیاهو به‌طور سیستماتیک قوانین بین‌المللی را زیر پا گذاشته است. به‌عنوان مثال، دیوان بین‌المللی دادگستری (ICJ) در لاهه در ژوئیه‌ی سال گذشته حکم داد که اشغال سرزمین فلسطین به وسیله‌ی اسرائیل غیرقانونی است. فلسطینیان حق تعیین سرنوشت خود را دارند و سیاست اسرائیل علیه فلسطینیان، ممنوعیت جداسازی نژادی و آپارتاید را نقض می‌کند. همچنین پرونده‌ی نسل‌کشی وجود دارد که آفریقای جنوبی در پایان سال ۲۰۲۳ با حمایت چهارده کشور دیگر مطرح کرد. در ژانویه‌ی ۲۰۲۴، دیوان بین‌المللی دادگستری حکم داد که شواهد کافی

مبنی بر ارتکاب نسل‌کشی به وسیله‌ی اسرائیل برای ادامه‌ی این پرونده وجود دارد. علاوه بر این، دادگاه تاکنون سه حکم موقت در این پرونده صادر کرده که در آن اسرائیل را موظف کرده است تا در اسرع وقت اجازه‌ی ورود کمک‌های اضطراری به غزه را بدهد. طبق قانون، اسرائیل باید تمام تلاش خود را برای جلوگیری از نسل‌کشی انجام دهد. اما هیچ‌کدام از این احکام مورد توجه قرار نگرفتند.

در دادگاه کیفری بین‌المللی و دادگاه بین‌المللی دیگر در لاهه، احکام بازداشت برای بنیامین نتانیاهو، نخست‌وزیر اسرائیل، و یوآو گالانت، وزیر دفاع سابق، به اتهام جنایات جنگی و جنایات علیه بشریت وجود دارد. کارشناسان حقوقی بین‌المللی بیشتری بر این باورند که اسرائیل در غزه مرتکب نسل‌کشی می‌شود. جنایات جنگی مانند استفاده از گرسنگی به‌عنوان سلاح و بمباران بیمارستان‌ها دیگر به‌ندرت خبر جدیدی محسوب می‌شود، و با این حال هیچ حکمی از سوی هیچ دادگاهی باعث نشده است که اسرائیل سیاست خود را تغییر دهد. بنابراین بعید نیست که دادگاه کیفری بین‌المللی بعدها نسل‌کشی را به اتهام‌های نتانیاهو و گالانت اضافه کند.

چگونه می‌توانیم قوانین بین‌المللی را بهتر اجرا کنیم؟ دی هون می‌گوید: «قوانین بین‌المللی واضح است، اما کشورهایی مانند هلند باید بر اساس آن عمل کنند. به رسمیت شناختن کشور فلسطین یک گام مشخص خواهد بود، و همچنین تحریم‌ها، توقف تجارت دوجانبه و خرید سلاح‌های اسرائیلی و هر چیز دیگری که می‌تواند باعث تغییر مسیر اسرائیل شود. با انجام اقدامات کم یا هیچ – به‌رغم همه‌ی نشانه‌ها برای اثبات نسل‌کشی در جریان – هلند نیز دارد کنوانسیون نسل‌کشی را نقض می‌کند.»

یک هفته بعد، وقتی به هلند برگشتم، ش‌دی از رام‌الله برای من پیامکی می‌فرستد. «آیا از دفتر مهاجرت چیزی شنیده‌ای؟»

با وزارت دفاع اسرائیل و سخنگوی وزیر دفاع تماس می‌گیرم، اما هیچ توضیحی دریافت نمی‌کنم. هیچ لینک آنلاینی برای ثبت‌نام فلسطینیان وجود ندارد، هیچ دفتر فیزیکی و هیچ تاریخ بازگشایی وجود ندارد. ش‌دی می‌گوید: «اگر چیزی شنیدی به من اطلاع بده!»

¹ Shady Mufied al-Arier

² Marieke de Hoon

³ Neama Ayyoub

⁴ Ammar Murtuja

⁵ Hind

⁶ Maisara Obaid

⁷ real estate opportunity